

YANGI O‘ZBEKISTONDA IMKONIYATI CHEKLANGAN TALABA-YOSHLAR FAOLIGINI OSHIRISHDA YARATILGAN IMKONIYATLAR

**Rashidova Muxlisa Qurbon qizi -
O‘zbekiston Milliy universiteti Ijtimoiy-gumanitar fanlarni o‘qitish
metodikasi (ma’naviyat asoslari) mutahassisligi 1-kurs magistri**

Annotatsiya. *Ushbu maqolada imkoniyati cheklangan shaxslar, ayniqsa, yoshlar misolida Yangi O‘zbekistonda yaratilayotgan shart-sharoitlar, yangiliklar, olib borilayotgan islohotlar va ularning natijalari yoritib berilgan.*

Kalit so‘zlar. *Imkoniyati cheklangan yoshlar, Yangi O‘zbekiston, ijtimoiy loyihalar, qabul kvotasi, subsidiya.*

Annotation. *This article highlights the conditions, News, reforms and their results created in New Uzbekistan, especially on the example of young people with disabilities.*

Keywords. *Youth with limited opportunities, new Uzbekistan, social projects, acceptance quota, subsidy.*

KIRISH

Nogironligi bor shaxs bo‘lish yoki nogironlik hech qanday imkoniyat yoki biror bir ishning uddasidan chiqa olmaydi degani emas. Bu toifadagi shaxslar ham shu mamlakatning bir bo‘lagi, teng huquqli a‘zovidir. So‘nggi yillarda ijtimoiy himoyaga muhtoj aholi qatlamiga yetarlicha e‘tibor qaratilmoqda desam adashmagan bo‘laman albatta. Ijtimoiy hayotning har jabhasida ularning faoligi yanada ortib bormoqda Xususan nogironligi bor shaxslar ham o‘z tengdoshlari qatori:

Bilim olishlari, innovatsion texnologiyalardan foydalanishlari;

Zamonaviy va ommaviy kasb-hunarga ega bo‘lishlari;

Oliy ta‘lim muassasi talabasi bo‘lishlari;

Tadbirkorlik faoliyati bilan shug‘ullanishlari va yana bir qator maqsad va vazifalarni amalga oshirishlari mumkin.

Yangi O‘zbekistonni barpo etish yo‘lida ijtimoiy yo‘nalishlarda ham bir qator islohotlar bosqichma-bosqich amalga oshirilmoqda. Xususan, ijtimoiy himoyaga nuhtoj imkoniyati cheklangan yoshlarni har tomonlama ta‘limning barcha bosqichlariga qamrab olish, ayniqsa oliy ta‘lim tizimida ularning qamrovini kengaytirish maqsadida qo‘shimcha qabul kvotalarning joriy etilganligi (ikki foizlik) va shu kabi bir qator sharoitlarning yaratilganligi buning yaqqol misolidir.

ADABIYOTLAR TAHLILI VA METODLAR

Qolaversa, oliy ta'lim tizimini 2030-yilgacha rivojlantirish konsepsiyasida ham imkoniyati cheklangan yoshlar uchun alohida shart-sharoitlar yaratish maqsadida aholining ijtimoiy himoyaga muhtoj qatlamlari, shu jumladan, imkoniyati cheklangan shaxslarning oliy ta'lim bilan qamrov darajasini oshirish, ular uchun infratuzilmaga oid sharoitlarni yaxshilash bandini ham kiritilganligi ham buning amaliy isbotidir

Jamiyatda barcha qatlamni birdek qamrab olish, ularga yanada yengilliklar yaratish, imkoniyati cheklangan bo'lishiga qaramay oliy ta'lim muassasalari talabalari orasidan iste'dodli yoshlarni saralab olish, ularni ilmiy salohiyatini yanada qo'llab-quvvatlash maqsadida, tajribaga ega bo'lgan, malakali pedagog va o'qituvchilarni ularga biriktirgan holda ustoz-shogirt an'analari uzviy ravishda amalga oshirilib kelinmoqda va bu hamkorlik o'z samarasini ham bermoqda. Bu yo'l bilan ularning o'ziga bo'lgan ishonchi yanada ortib bormoqda. Butun Respublika bo'ylab bir qator imkoniyati cheklangan yoshlar o'z g'oya, takliflari bilan Yangi O'zbekistonni yaratishda faol qatnashishmoqda ayniqsa, bu ijobiy o'zgarishni so'nggi besh yil ichida sezilarli ravishda ortganligi barchani quvontirmoqda. Imkoniyati cheklangan yoshlar o'zi tahsil olayotgan Oliy ta'lim muassasida turli nomdagi davlat stipendiyalari shu jumladan Paraolimpidalarda ishtirok etib, o'z yutuqlari bilan oila a'zolari, ustozlari va yaqinlarini hursand qilishmoqda.

NATIJA VA MUHOKAMALAR

Davlatimiz rahbari tashabbusi bilan imkoniyati cheklangan shaxslar uchun rejali ravishda ijtimoiy loyihalarning o'tkazilishi belgilab berildi. Jumladan; 2022-yildan quyidagi nominatsiyalar bo'yicha respublika tanlovlari tashkil etilishi:

Iqtisodiy taraqqiyot va kambag'allikni qisqartirish vazirligi tomonidan – “Eng yaxshi ijtimoiy loyiha”;

Savdo-sanoat palatasi tomonidan – “Eng yaxshi tadbirkor”;

Oliy va o'rta maxsus ta'lim vazirligi tomonidan – “Eng yaxshi talaba”;

Turizm va sport vazirligi tomonidan – “Eng yaxshi sportchi”;

Madaniyat vazirligi tomonidan – “Eng yaxshi kitobxon”;

Bandlik va mehnat munosabatlari vazirligi tomonidan – “Eng yaxshi ish beruvchi”.

Joriy yilda nogironligi bor shaxslar uchun hukumatimiz tomonidan bir qator yangilik va imkoniyatlar eshigi ochildi. Xususan, nogironligi bor shaxslarni chet tillarini o'rganishlari va Oliy ta'lim muassasalariga kirishda imtihonlarni muvaffaqiyatli topshirishlari uchun qo'shimcha subsidiyalar ajratish asosida ularning barcha fan bloklaridan tayyorgarlik ko'rishda qo'shimcha tayyorlov xizmatlaridan foydalanish, ijara va yo'l haqi xarajatlari davlat hisobidan qoplab berilmoqda.

Yana shu kabi Prezident qarorlaridan biri “Nogironligi bo‘lgan shaxslarni har tomonlama qo‘llab-quvvatlash, ularning bandligiga ko‘maklashish hamda ijtimoiy faolligini yanada oshirishga oid qo‘shimcha chora-tadbirlar to‘g‘risida”gi qarordir.

Qarorga asosan 2022-yil 1-yanvardan Bandlikka ko‘maklashish davlat jamg‘armasi mablag‘lari hisobidan nogironligi bo‘lgan shaxslarni ishga qabul qilgan ish beruvchilarga har bir xodim uchun olti oyda bazaviy hisoblash miqdorning 1,5 baravarida subsidiya berilishi, bolalikdan nogiron bo‘lgan shaxslar va I va II guruh nogironlari daromad solig‘i bo‘yicha imtiyoz mehnatga haq to‘lashning eng kam miqdorining 1,41 baravaridan 3 baravarigacha oshirilishi; 2024 yil 1 martgacha ish beruvchilarga nogironlar uchun to‘langan ijtimoiy soliq Davlat byudjetidan to‘liq qaytarib berilishi yo‘lga qo‘yildi.

Yoshlarga oid davlat siyosatini qo‘llab-quvvatlash jamg‘armasi mablag‘lari hisobidan har yili 500 nafargacha nogiron yoshlarga quyidagilar uchun subsidiya ajratilishi ko‘zda tutildi;

- axborot texnologiyalari, kompyuterda dasturlash amaliyoti, umumta’lim fanlari va xorijiy tillarni o‘rgatish;
- tadbirkor yoki o‘zini o‘zi band qilgan shaxs sifatida davlat ro‘yxatidan o‘tganlarga asbob-uskuna va mehnat qurollarini xarid qilish uchun.
- “El-yurt umidi” jamg‘armasi hisobidan 2022 yildan har yili tanlov asosida 20 nafargacha nogiron yoshlar xorijiy OTMda, onlayn kurslarda ta’lim olishi tashkil etildi.

XULOSA

Jamiyatimizda imkoniyati cheklangan shaxslarga nisbatan ishonchsizlik holatlari borligi achinarli hol. Lekin vaqt o‘tishi bilan insonlarning fikr-mulohazalari ijobiy tomonga o‘zgarib bormoqda. Yangilanayotgan O‘zbekistonda imkoniyati cheklangan yoshlarga berilayotgan imkoniyatlar, imtiyozlar yaratilayotgan shart-sharoitlar o‘z mevasini bermoqda.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO‘YXATI

1. Vazirlar Mahkamasining 2018-yil 2-iyundagi 417-son qarori.
2. 2030-yilgacha oliy ta’limni rivojlantirish konsepsiyasi. O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining Farmoni. 08.10.2019-yildagi PF-5847-son.
3. O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining “Nogironligi bo‘lgan shaxslarni har tomonlama qo‘llab-quvvatlash, ularning bandligiga ko‘maklashish hamda ijtimoiy faolligini yana-da oshirishga oid qo‘shimcha chora-tadbirlar to‘g‘risida”gi qarori (PQ–57-son, 21.12.2021-y.)